

EN MÆRKELIG AUTOGRAFSAMLING

VED CHR. BEHREND

MICHEL CHASLES (f. 1793, d. 1880) regnedes for en af Frankrigs betydeligste Matematikere; særlig fremragende var hans Værker om Udviklingen i Geometriens Metoder (1837) og om den højere Geometri (1852), som begge kort efter deres Fremkomst blev oversat paa Tysk. Han blev 1841 udnævnt til Professor og 1871 til Medlem af Académie des sciences. Da dette Selskab i 1866 fejrede sit 200 Aars Jubilæum, skænkede Chasles det bl. a. 2 Breve, skrevet 1636 af Forfatteren Jean Rotrou til Kardinal Richelieu, hvori Rotrou opfordrer Kardinalen til at stifte et Selskab af Videnskabsmænd og Forfattere, altsaa 30 Aar før Akademiets Oprettelse. Akademiets Præsident, den berømte Kemiker *Michel Chevreul*, udtalte ved denne Lejlighed, at han vidste, at Chasles arbejdede paa et Værk om Pascals Opdagelse af Tiltrækningsloven, og spurgte, om han vilde forøge sin Gave med Papirer angaaende denne Sag. Chasles erklærede sig villig hertil, og i Mødet d. 15. Juli 1867 overrakte han Selskabet to Breve fra Blaise Pascal til Robert Boyle og flere Optegnelser af ham om Tiltrækningsloven. Baade Rotrous og Pascals Breve og Noter blev offentliggjorte i Akademiets Beretninger; men allerede i dets følgende Møde erklærede en Kemiker *Duhamel*, at Pascals Optegnelser var ham uforklarlige, da der i dem benyttedes Maal og Formler, som endnu ikke kendtes paa Pascals Tid, og i det følgende Møde udtalte en Pascalkender (*Faugère*), at de i Papirerne fremsatte Tan-

ker og Udtryk ikke lignede Pascals. Ogsaa fra England fremkom der Protester imod, at man vilde berøve Newton Æren for at have opdaget Tyngdeloven, idet man dels erklærede, at der ikke fandtes Spor af en Korrespondance mellem Pascal og Newton (som det skulde fremgaa af nogle Papirer, Chasles senere fremlagde), og dels, at Pascal, der døde 1662, i Chasles' Breve havde benyttet Beregninger, som Newton ikke engang havde kendt, da han 1687 udsendte den første Udgave af sit Hovedværk »Principia philosophiæ naturalis«, men først ved de senere Udgaver.

Men Chasles forsvarede med stor Iver og ofte med tilsyneladende Held sine Breves Ægthed og erklærede, at han havde en hel Række Breve vekslede mellem Pascal og Newton (som kun var 20 Aar ved Pascals Død), bl. a. et, hvori Pascal skriver: »Min unge Ven, jeg sender dig forskellige Problemer, som tidligere har været Genstand for mine Overvejelser, angaaende Tilrækningslovene, for at øve dit Geni . . .« Disse Breve fremlagde Chasles i et Møde d. 12. August, i hvilket samtidig de engelske Protester, som Chasles muligvis har set i Forvejen, fremkom.

Duhamel havde omtalt, at som Newtons Forgænger maatte man snarere betragte Galilei end Pascal, og i Mødet Oktober 1866 fremlagde Chasles en Pakke Breve fra Galilei og andre Videnskabsmænd; disse samstemmede i at bevise, at Pascal, støttende sig til Galileis Observationer og Keplers Skrifter, havde forfattet en lille Afhandling omhandlende Massernes numeriske Værdier og Planeternes Tæthed, og denne Afhandling skulde være reproduceret af Newton i hans Værk »Principia«.

Men i Mødet d. 11. November protesterer den engelske Astronom *Grant* imod Ægtheden heraf og det af to Grunde: 1) fordi Galilei i 1641 taler om Saturns Drabanter; men den første af disse blev ikke opdaget før 1655; 2) fordi Galilei taler om, at hans Syn bliver svagere og svagere, medens det var bekendt, at han var helt blind fra 1637 til sin Død 1642. Chasles blev ikke Svar skyldig, men frem-

lagde nye Breve fra Galilei, Chr. Huygens og andre, af hvilke det fremgik, 1) at Galilei aldrig havde været helt blind, men kun havde foregivet det for at kunne leve i Fred for Inkquisitionen, 2) at Galilei havde konstrueret et Teleskop, hvormed han havde været i Stand til at iagttage, en af Saturns Drabanter, og at denne Kikkert senere var kommet i Pascals Besiddelse og fra ham igen til Huygens, som saa havde iagttaget Saturns Drabant med den og havde faaet Æren for Opdagelsen af den. Men atter hævdede der sig Indvendinger imod Dokumenternes Ægthed: Galilei kunde ikke Fransk (paa dette Sprog var de fremlagte Breve fra ham skrevet), og Huygens' Teleskop og egenhændige Iagttagelser fandtes endnu og kunde fremlægges.

Striden fortsattes hele det følgende Aar (1868), idet Chasles med stor Fasthed og Snildhed forsvarede sine Paastande, og hans Modstandere stod lige saa bestemt paa deres Standpunkt; naar Chasles manglede andre Beviser, offentliggjorde han nye Breve og Dokumenter, der bekræftede hans Paastande, og Akademiet gav ham virkelig sin Støtte, idet det 5. April 1869 gennem sin »secrétaire perpétuel« udtalte sig om de fremlagte Dokumenters tydelige Mærker af at være gamle og særlig fremhævede de moralske Beviser paa deres Ægthed: at ingen Falskner kunde sætte sig saaledes i andres Sted og gaa saaledes ind i andres Tankegang, som det her maatte være Tilfældet; ligeledes maatte man erkende, at f. Eks. et Brev fra Ludvig XIV, som fandtes i Samlingen, ved sin simple og ophøjede Stil beviste sin Ægthed. Ogsaa de andre af Chasles fremlagte Breve, hvori man ikke finder nogen Unøjagtighed, som en Falskner ikke vilde have kunnet undgaa, finder Sekretæren, bærer et moralsk Præg af at være ægte.

Næste Angreb kom dog allerede i det følgende Møde, idet en M. Breton fremkom med den Oplysning, at nogle af de i Akademiets Beretninger trykte Breve af Pascal og Galilei kun var Afskrifter af en i 1760 udkommet Bog af Savérien »Histoire des philosophes modernes«. Chasles havde dog atter Svar parat: i næste

Møde (Ugen efter) fremlagde han atter Breve, der viste, at Savérien havde haft Adgang til Mad. Pompadours Bibliotek, der bl. a. indeholdt Breve fra Pascal og Galilei, at Savérien havde afskrevet disse Breve, og at der altsaa ikke var noget i Vejen for, at Brevene var ægte; naar Savérien ikke havde omtalt, at han havde benyttet denne

*Sappho à son frère aîné
 Tes charmes me prouvent que l'on ne peut
 l'admirer en regardant. me. immense est tendue
 on la plume de mer et la route de l'air se bémole
 dans le lointain se confondre mon long il collé
 rue est un lit de verdure qu'on braye un orme
 typais.....
 Sappho.*

Forfalsket Brev fra Sappho.*

Kilde, var Grunden den, at han var blevet udelukket fra Biblioteket, fordi han var en Tilhænger af Voltaire og ikke havde vist tilstrækkelig Diskretion.

Ved en anden Lejlighed, da et af Chasles' Breve havde nævnt Montesquieus Besøg i England 1727, indvendtes det, at denne første Gang besøgte England 1728; men Chasles fremlagde straks Breve fra Montesquieu, Fontenelle o. a., som viste, at han havde været i England baade 1727 og 1728.

* Denne og de følgende Illustrationer er hentet fra *Henri Bordier et Émile Mabille: Une fabrique de faux autographes ou récit de l'affaire Vrain Lucas* (Paris 1870), i hvilket Værk der gives en udførlig Fremstilling af Sagen.

Til Trods for alle hans Anstrengelser blev Modstanden ham dog for stærk, og i Møderne i Akademiet i Juni og Juli 1869, efter at Striden altsaa havde været i to Aar, gav den bekendte Astronom *Leverrier* en samlet Fremstilling af alle Chasles' dristige Paastande og viste deres og Dokumenternes Upaalidelighed: om Forholdet mellem Pascal og Newton, mellem Pascal og Galilei, om Galileis Blindhed, Saturns Drabanter, og han paaviste, at 60 Breve og Manu-

les autorités que nous avons. pour être enseignées aux
 enfants et les uns mon très aimé a qui je donne ce son a l'heure
 le 20 août 1806 Carl Ludwig Rex.

Forfalsket Brev fra Karl den Store.

skripter, som Chasles havde faaet trykt i Akademiets Meddelelser som Autografer af Newton, Pascal, Rotrou, Montesquieu og Ludvig XIV, ikke var andet end Uddrag af forskellige trykte Bøger; endelig gav han en Oversigt over Modstandernes videnskabelige Beviser, saa at der ikke blev Spor tilbage af de nye Opdagelser, som Chasles mente at have gjort. Endnu forsøgte denne som sidste Udvej at faa Ægtheden af et Brev fra Galilei bevidnet af Videnskabsmænd i Florens, men disses Svar gik ud paa, at Brevet ikke var skrevet af Galilei, og at Indholdet var udskrevet af en Udgave af Galileis Værker fra 1856.

Nu var alle Udveje spærrede for Chasles, og han maatte da endelig d. 13. September 1869 offentliggøre en Erklæring om, at han var bleven bedraget; men han tilføjede, at Kopierne maatte være gamle,

og at deres Udførelse maatte have krævet et saa stort Arbejde og Materiale, at de ikke kunde være en enkelt Mands Værk. Men heller ikke heri havde han Ret. Som det viste sig, er Forfalskningen af vistnok alle Brevene udført af en enkelt Mand, nemlig en *Vrain Lucas*.

Denne Mand var Søn af en Arbejder, men han havde med stor Flid skaffet sig betydelige historiske Kundskaber; han besøgte i lang

..... de son fait l'onc. 6 septième pour
de Septembre
20 Bonc

Slutningen af et forfalsket Brev fra Jeanne d'Arc.

Tid daglig Biblioteker og Arkiver, hvor han var en flittig Læser og Afskriver. Han havde haft Stillinger som Skriver i forskellige Kontorer og desuden haft Ansættelse i et genealogisk Kontor, hvor han maaske har faaet Anledning til at begynde sine Falsknerier med at fabrikere falske Familiedokumenter.

Han havde været i Forbindelse med Chasles i Løbet af 6-7 Aar, og man maa ikke tro, at de tidligere omtalte Dokumenter var de eneste, han havde solgt ham; det var en uhyre Samling: 27,000 falske Breve og andre Skrivelser fra 660 Personer foruden en lille Samling ægte Manuskripter, som ikke var af stor Værdi, og en Del Bøger, hvis Ejernavne var forfalskede, og hvori der ofte var indsat fal-

ske Noter, der foregav at skrive sig fra bekendte Personer. For denne Samling havde Chasles efterhaanden maattet betale ca. 150,000 frcs.

Foruden fra de allerede nævnte Brevskrivere findes blandt disse falske Papirer Breve fra næsten alle bekendte Mænd fra alle Lande og Tider: Konger, Lærde, Politikere osv.; her kan som Eksempel nævnes: Aristoteles, Alkibiades, Abailard, Francis Bacon, Boccaccio, Chaucer, Cicero, Copernicus, Dante, Descartes, Erasmus fra Rotter-

Mon doux d'ny. Je vois que je n'estois pas
 nec pour estre heureux j'en viens de faire
 lepreux de l'estas le plus brillant ou j'estois
 Je tombe tout a coup..... Heloise.
 A mon doulx d'ny en. Abailard

Forfalsket Brev fra Heloise.

dam, Jeanne d'Arc, Kepler, Luther, Mad. Maintenon, Milton, Molière, Ovid, Platon, Plinius, Mad. Pompadour, Rabelais, Shakespeare (deriblandt 39 Sonetter) osv. Norden er repræsenteret af Gustav Vasa, Oxenstierna, Kong Christian (III) (Brev til Luthers Enke) og Tycho Brahe (28 Breve til Kardinal Duperron, 5 til Galilei, 1 Brev til den lærde Mad. Gournay). Og, hvad der er det mærkeligste — der er Breve fra Sappho, den genopvakte Lasarus og fra Maria Magdalene (!) — alle paa Fransk!!

Men selv om Brevene er falske, maa det alligevel have været et uhyre Arbejde, Vrain Lucas har udført. Han har ikke blot maattet studere de forskellige Personers Haandskrift, hvor det var muligt,

og eftergøre den; men han har maattet sætte sig ind i deres Tankegang, studere deres Historie, Opholdssteder osv. Meget af Indholdet maa man dog indrømme er kun saa almindeligt, at det kan passe paa mange, og ofte har han taget det fra trykte Værker (Encyklopædier o. l.), hvortil han saa har føjet en Begyndelse og Slutning i

L. V. S. M. I.

Le^{re} Oblig.

Galileo Galilei

Underskrift paa et ægte Galilei-Brev.

Brevform. Det er ikke umuligt, at det er hans Interesse for Historie og Skrift, der har ført ham ind paa dette Bedrageri; det har maaske fra først af moret ham at efterligne bekendte Mænds Skrifttræk, af-

Votetur hembles for oliv

Levitens

Galileo Galilei

Bourmon^r Peral

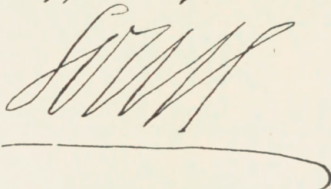
Underskrift paa et forfalsket Galilei-Brev.

skrive Stykker af deres Værker med deres Skrift og Underskrift, og saa har han først senere faaet den Idé, at der kunde gøres Forretning dermed. Naturligvis har han ikke undgaaet Anakronismer og andre historiske Fejl (Cæsar kaldes f. Eks. Kejser under Gallerkrigen), men i det hele maa man undre sig over, at han har begaaet saa faa virkelige Fejltagelser i en Række Manuscripter, hvori der forekommer omtrent tusind Personer.

Men hvorledes var det muligt, at disse fabrikerede Haandskrifter*

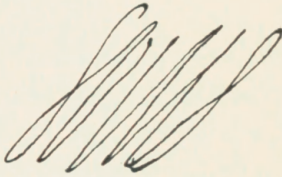
* I Académie des sciences' Beretninger (comptes-rendus), som bl. a. findes i Universitetsbiblioteket i København, kan man læse de falske Breve og Forhandlingerne om deres Ægthed i Møderne 1867 fig.

kunde finde Tiltro hos nogle af Frankrigs lærdeste og skarpsindigste Mænd? Ja, det synes mærkeligt; men man maa huske, at kun de

*Je m'intéresse à vos principes me
paraissent beaucoup plus agréables*

Slutningen af et ægte Brev fra Ludvig XIV.

tidligere nævnte (fra Pascal, Galilei, Newton osv.) forelagdes Akademiet, og i disse var der dog *Mulighed* for, at de var ægte; og hvad

*Les bons graces à Paris
German le 18 octobre 1666*
*à Monsieur de
Racine monseigneur
de Menegie*

Slutningen af et forfalsket Brev fra Ludvig XIV.

man ønsker, tror man gerne: man vilde gerne tro, at Newtons Opdagelse i Virkeligheden skyldtes en Franskmand.

Hvad Chasles angaar, da har han muligvis ikke været i Stand til at underkaste alle de 27,000 Stykker, som ofte bragtes ham i Bunker,

en nøjagtig Undersøgelse; men naar vi hører, at Falskneren ofte bragte ham netop de Dokumenter, som han havde Brug for under Debat­terne, kunde man føle sig fristet til at tro, at han ikke har *villet* se noget Falskneri; alligevel blev det under Processen ikke fra nogen af Siderne blot antydet, at Chasles skulde have været vi­dende om Bedragerierne — man har kun fremhævet hans Naivetet og Godtroenhed, som han jo kom til at bøde for med Tabet af 150,000 frcs.

Hvis Vrain Lucas' Forklaring for Retten skal staa til Troende, var deres Forbindelse begyndt saaledes, at Lucas havde henvendt sig til Chasles med nogle ægte Dokumenter, men da Chasles syntes, at Prisen var for høj, havde han forlangt som Tilgift at faa Manu­skripter af enkelte bestemte Personer, og for at skaffe disse havde Lucas selv udarbejdet dem; saaledes havde han senere skaffet Breve af netop det Indhold, som Chasles skulde bruge. Om Samlingens Oprindelse havde Lucas fortalt Aftageren følgende: Den skulde stamme fra en Samler *Blondeau de Charnage*, og en Mand af dette Navn havde virkelig ejt en værdifuld Autografsamling omkring Midten af det 18. Aarhundrede. Denne Samling var siden bleven forøget ved Optagelse af andre Samlinger og var kommet i en [op­digtet] Grev *Boisjournains* Besiddelse; paa Grund af Revolutionen havde denne i 1791 maattet udvandre til Amerika; ved et Skibbrud havde Samlingen lidt Vandskade, men var blevet reddet og siden bragt til Europa igen og ejedes nu af en Slægtning af Greven, som hvis Repræsentant Lucas optraadte.

Undertiden anvendte han den List, at han, naar han selv havde fabrikeret et Brev, viste det til Chasles og sagde, at han ikke kunde læse Underskriften, og lod nu Chasles selv ved sin Skarpsindighed udfinde, hvem Underskriveren var — Navnet havde Lucas med Vilje skrevet utydeligt. Han havde ogsaa gjort Chasles opmærksom paa Særtræk i de forskellige Personers Skrift og vist ham, hvorledes disse kunde bruges til at bestemme Brevskriveren.

Ogsaa en Bogkender *Feuillet de Conches* havde ladet sig narre, idet han i sit smukke Værk i 4 Bind »Causeries d'un curieux« (som bl. a. findes i Det kgl. Bibliotek i København) havde optaget nogle af Lucas forfattede Breve fra Montaigne (Lucas havde heri brugt et aabenbart selvlavet Ord »doloir«, som Udgiveren naturligvis ikke kender andetstedsfra og søger at forklare).

Som Eksempel paa Lucas' forfalskede Breve skal anføres et Par.

Dronning Cleopatra til Julius Cæsar: Vor Søn Cæsarion lever vel; jeg haaber, at han snart vil være i Stand til at taale Rejsen herfra til Marseilles, hvor jeg har til Hensigt at lade ham uddanne baade paa Grund af den gode Luft, man dér aander, og de smukke Ting, man dér lærer. Jeg beder dig da sige mig, hvor længe du endnu vil forblive i disse Egne; thi jeg vil selv ledsage vor Søn og ved denne Lejlighed sige dig, hvilken Tilfredshed jeg føler, naar jeg befinder mig nær ved dig, og imidlertid beder jeg Guderne tage sig af dig. Den 11. Marts VCCIX [?] efter Roms Grundlæggelse.

Magdalene til Burgunderkongen: Burgundernes meget høje og meget frygtede Konge! Hilsen fra mig Magdalene, Marthas og Lasarus' Søster; modtag min Hyldest og dermed denne Æske. I den vil I finde det Brev, hvorom jeg har talt til Eder, som blev mig givet af Jesus af Nazareth nogle Dage før hans Lidelse, og dette Brev er ledsaget af 2 Sentenser, som er den christne Religions Grundlag. Tænk da vel over disse dyrebare Sager og husk mine Paamindelser. Saa vil I være lykkelig og leve i Fred. Dette ønsker Eder den, som regner sig for Eders meget forbundne Tjenerinde. Herrens Aar XLI.

Magdalene.

Heloïse til Abailard: Jeg ser, at jeg ikke var født til at blive lykkelig, det har jeg nu erfaret. Fra den mest glimrende Tilstand falder jeg pludselig ned i de største Pinsler som Følge af de skrækkelige Straffe, som man har ladet dig lide. Ak, min kære Ven! hvor Menneskene er grusomme at lade dig gennemgaa saadanne Lidelser; hvis

du ikke kan overleve dem, saa vil jeg heller ikke overleve dem. Forresten vil jeg dø, ja dø for denne ubarmhjertige Verden. Min Beslutning er fast, som jeg har talt med dig om. Jeg gaar i Kloster for aldrig mere at forlade det, thi en saa pludselig, saa uventet Ulykke berøver mig ethvert Haab om Lykke . . . Farvel, farvel! Herren og den hellige Jomfru hans Moder være dig naadig. Den X. Juni.

Heloyse.

At nogen har kunnet tro paa de (paa Fransk affattede) Breve fra Personer fra Oldtiden o. l., er ubegribeligt (de maa vel i hvert Fald være antaget for Oversættelser); men det er, som sagt, ogsaa mærkeligt, at andre Breve har kunnet finde Tiltro hos kyndige Folk, da der ikke var gjort meget for at faa dem til at virke som ægte. Intet af Manuskripterne var paa Pergament, og Lucas har ikke sørget for, at Vandmærkerne passede til Tiden: et Papir med en Liljeblostm som Vandmærke fandtes saaledes anvendt til Breve fra højst forskellige Tider og Steder. For at give Brevene et ældet Udseende har han brugt simple Midler: han har fugtet dem i Vand, svættet eller sodet dem over en Lampe, undertiden synes han at have behandlet dem med Voks. Blækket har han været heldigere med: han har baade givet det en gulagtig Farve, som gav det Udseende af at være gammelt, og præpareret det saaledes, at det kunde holde sig længe i Syre, hvad de Sagkyndige erklærede, var Tegn paa, at Skriften maatte stamme fra gammel Tid.

Foruden Manuskripter havde Lucas ogsaa solgt Chasles 105 trykte Bøger, som han selv havde forsynet med falske Ejernavne og Tilføjelser. I mange staar saaledes *Ex libris Rabelais*, *Ex libris Keplerus*, *Ex libris Molière* osv. eller Bemærkninger som »ce livre est très-rare«, og høje Priser er tilføjet. En italiensk Bog af Giov. Mar. Verdisotti »Cento favole bellissime de . . . autori greci et latini« (Venedig 1613) har Paaskriften »*Ex libris J. de la Fontaine*« og følgende Bemærkning af [den opdigtede] de Boisjournain: »Denne Bog er

meget sjælden; man kender kun et Eksemp­lar i Biblioteket i Vene­dig, og denne har desuden tilhørt La Fontaine og har inspireret ham til hans smukke Fabler. Den har kostet mig over 900 frcs.« Chasles købte den for 800, men da han kort efter Købet saa efter i Brunets Manuel du libraire, erfarede han, at Bogen i sin første Udgave (1570) i god Stand og indbundet i Maroquin var solgt for 48 frcs., senere Udgaver for 6 à 9 frcs. Han beklagede sig dero­ver, og Lucas svarede paa den opdigtede de Boisjournains Vegne med en Undskyldning og tilbød som Erstatning, hvis Chasles gav 100 frcs. mere, et Dusin Breve fra Pascal; for 900 frcs. fik han altsaa denne næsten værdiløse Bog og nogle falske Breve.

Sagen endte for Retten d. 17. Februar 1870 og følgende Dage: efter længere Forhandlinger, hvorunder den gamle Professor Chasles maatte afgive Forklaringer, blev den 52-aarige Vrain Lucas dømt til Fængsel i 2 Aar og Erstatninger.